

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec . . . " 2.—
za Nemčijo celoletno . . . " 29.—
za ostalo inozemstvo . . . " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec . . . " 2.—
V upravi prejemam mesečno . . . 1-70

Sobotna izdaja:

za celo leto . . . " 7.—
za Nemčijo celoletno . . . " 9.—
za ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat . . . po 18 v
za dvakrat . . . " 15 "
za trikrat . . . " 13 "
za večkrat primeren popust.

Poročna oznanila, zahvale, osmrtnice itd.:
enostolpna pettivrsta po 23 vln.

Poslano:

enostolpna pettivrsta po 40 vln.
Izhaja vsak dan, izvenredni ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vozni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Hrvatstvo in Srbstvo.

II.

Velesrbstvo svojih namenov ne more doseči drugače, kakor potom svetovne vojske. Zato se tudi Srbija pripravlja z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago. Doma vzdržuje armado, ki ni v nobenem razmerju s številom prebivalstva in s finančnimi silami države. Vsled tega so vojaška in davčna bremena v Srbiji grozna in še naraščajo od dne do dne. — Ljudstvo ječi in stoka pod temi bremenami in trumoma bežijo dezertirji čez mejo. Če bo šlo tako dalje, je v nekaterih letih popoln finančni polom srbske države neizogiben. Toda Srbija oborožuje dalje, ker hoče pri prvi ugodni priliki napasti Avstrijo in se potem odškodovati — na naš račun.

Kdaj bo ta »ugodna prilika«? Srbija seveda dobro ve, da je napram Avstriji pritlikovec, ki se sam še ganiti ne sme. Toda Srbija nestrpnost pričakuje velike svetovne vojske med trojnimi sporazumom in trozvezo, tedaj tisto vojsko, v kateri si bodo stale nasproti na eni strani Francija, Rusija in Anglija, na drugi strani pa Avstrija, Nemčija in Italija. — Srbija upa na zmago trojnega sporazuma, kateremu se je pridružila. Ker pa Srbija ne more nositi velikanskih vojnih bremen, s katerimi se je obtežila, zato skuša s provokacijami pospešiti izbruh svetovne vojske. Njen račun je ravno tako preprost kakor podel: Zgubiti nima ničesar, pridobiti pa vse! V splošnem evropskem klanju in pobijanju upa narediti svoj »kšeft«.

Da ojači svojo bojno silo proti Avstriji, skuša Srbija revolucionirati avstrijske Jugoslovane. Zato se je ustvarila organizacija **velesrbske propagande, ki deluje v vseh hrvatsko-slovenskih deželah**. Dela se seveda različno, kakor razmere velevaljo. V tem kraju bolj odkrito, v drugem bolj pod vodo, **prikrito in hinavsko**. Namen te propagande je dvojen: Preparirati avstrijske Jugoslovane tako, da so sposobni, ko pride čas, mirno sprejeti srbsko gospodstvo — na drugi strani pa s provokatoričnimi nasilstvi izzvati čimprej zaželeno vojsko. Srbija računa z vso sigurnostjo, da je Rusija ne pusti na cedilu, če bo napadena; zato hoče, da jo Avstrija napade. Zato pa nastopa s tako brezstidno nesramnostjo. Zato se je tudi v Beogradu skuhal načrt za sarajevski umor.

Iz tega se vidi, kako nevarna je **velesrbska propaganda za svetovni mir**. Velesrbska ideja ni izvršljiva brez svetovne vojske. Zato dela velesrbstvo za vojsko. Če pride do vojske, zadene krivda velesrbstvo in njegove odkrite in prikrite prijatelje in pospeševalce. Med slednje spadajo izvestni splošno znani svobodomiselniki krogi na Slovenskem, ki so s svojimi belgrajskimi romanji silno povzdignili srbsko nadutost in domišljavost. Saj se v srbskih šolah uči, da je Kranjska — srbska zemlja! Od kod imajo Srbi to nezmisljivo? Kdo jim je vcepil to noro idejo?

Velesrbstvo pomenja vojsko. Mi pa želimo, da se ohrani neprecenljivi blagor miru. Za mir dela tedaj, kdor pobija velesrbstvo — a za vojsko, kdor velesrbstvu daje potuho. Spada pa v arsenal velesrbske hinavščine, da Srbi in njihovi protektorji vedno trdijo, da so za — mir, pa da obratno nasprotniki velesrbstva hočejo vojsko. Pospeševalci mi miru so tedaj junaki, ki gredo z bombami in revolverji na člane naše cesarske hiše — oni pa, ki so zadeti od tega podlega nasilstva, so pospeševalci vojske. Značilno je, nad vse značilno, da prav to pesem pojo tudi vsi liberalni slovenski listi, poleg srbskih . . .

Hrvati in Slovenci nismo boječ narod. Hrvatsko in slovensko junaštvo se meri z junaštvom vesoljnega sveta! Tedaj se tudi vojske ne bojimo! A da bi

morali priti do vojske samo zaradi srbske domišljavosti, da bi samo zato naše žene postale vdove, naši otroci sirote — to nas navdaja z opravičenim, globokim srdom zoper zločinsko velesrbstvo in vse tiste, ki mu dajejo potuho.

Velesrbstvo pomenja vojsko — torej proč z velesrbstvom!

Veliko vprašanje monarhije.

»Reichspost« z dne 21. t. m. priobčuje na uvodnem mestu pogovor svojega urednika, ki ga je imel z nekim hrvatskim škofom na otoku Krku o jugoslovanskem vprašanju. Pogovor pohaja od tako odlične osebe in tako pregnantno zadane sedanji položaj z ozirom na Hrvate, da ga tudi mi priobčujemo. Cerkevni knez je uredniku dejal sledeče:

»Zame je velika tolažba, kar mi potrjujete, da je pokojni nadvojvoda veliko vprašanje monarhije, hrvatsko vprašanje, motril z jasnimi očesom in spoznal važnost njegove rešitve. Žrtev njegovega življenja ne more biti zastoj. Hotela se je zadeti monarhija s tem, da se je zadel oni, s katerim so upali pokopati nade Hrvatov. Kajti trdno je prepričanje, da more samo močna Hrvatska, ki je tesno združena z monarhijo, preprečiti Veliko Srbijo. Ali se hoče prepustiti sarajevskim morilecem triumfu, da nismo pri nas spregledali njihove logike? To je nemogoče.«

»Razveseljivo je, da je postalo sedaj hrvatskemu narodu, v katerem je politično zapeljevanje nastalo že veliko, splošno jasno, kam vodijo ti poizkusi.«

»Gotovo. Med narod — in vi veste, da čutimo jasnejše kot birokrat in dostikrat tudi boljše kot kak politik, kako bije ljudska žila, — med narod se ti zapeljivci doslej še niso upali z uspehom. Vera v bodočnost monarhije in tudi v boljšo bodočnost hrvatskega naroda v monarhiji je ono, kar je našemu hrvatskemu narodu rešilo trezno mišljenje. Prepričanje, da je to mogoče doseči le od dinastije, je rešilo tudi dinastična čustva. Poleg njegove katoliške vere, poleg njegovega monarhističnega mišljenja, poleg prirojene zvestobe, je to njegovo prepričanje, da je to največ toliko pristne bolesti, toliko resnične žalosti za sarajevskimi žrtvami!

Jaz govorim o ljudstvu, kajti ne more se tajiti, da je del inteligence, zlasti mladine, izgubil ali popolnoma ali vsaj deloma to vero. K temu žal nepobitnemu dejstvu je pripomogla zlasti v zadnjem času, marljivo direktna, skrita ali odkrita velesrbska propaganda in njeno časopisje, balkanski dogodki, a tudi razmere v monarhiji sami, zlasti pa mažarska, s Srbi paktirajoča, neumevna vsemočnost.

V »Reichsposti« se je zelo pravilno na to opozarjalo. Srbski element se je deloma takorekoč uradno ustvaril, s protekcijami in privilegiji. Vrli Ličani, ki so bili za cesarja in državo že tolikrat železni ščit, niso prej nikoli sanjali, da hočejo biti kaj drugega kakor Hrvati. V Bosni se Hrvati skoro v celi Kallayevi dobi niso niti smeli imenovati Hrvate, da bi se pa kot taki organizirali, ni bilo niti govora. V Dalmaciji so bili do nedavnega časa kaznovani učitelji, uradniki in učenci, ki so imenovali svoj jezik »hrvatski« in ne »srbohrvatski«. V srbski vodi plavajoči sanjači o narodnem edinstvu Hrvatov in Srbov so se te lekcije dobro naučili in sedaj se imenujejo Srbo-Hrvate, ker se še ne upajo, imenovati se samo »Srbe«.

»Najbolj obžalovanja vredno je, ekselencia, da postaja tako zelo mladina teh dežela žrtev tega gibanja. Kake močne gonilne sile prihajajo pač tu v poštev!«

»Imate prav! To je najžalostnejše poglavje. Jaz sem se pustil natančno informirati o ideologiji »nacionalistov«, katerim pripada velika večina mladine. Grozen je sklep, čeprav se to ne pridiguje očitno v javnosti: »Monarhija bo gotovo propadla. Hrvatski narod nima pod tem imenom nobene bodočnosti. Srbi in Hrvati so en narod; zato se morajo zblížiti. Srbo-Hrvati bodo ustvarili »Jugoslavijo«, nov slovenski jug. Ali smo pozneje Srbi ali Hrvati, je vseeno, samo da smo edini« itd. Stališča etike, vere, višje kulture ne igrajo pri teh ljudeh nobene vloge, in kako naj jo tudi?

Pomislimi je treba, da so do nedavnega, predno je prišel namestnik Attems, veljali v Dalmaciji oni za prenapeteže, celo za nevarne ljudi, ki so priporočali izrečno hrvatsko in katoliško politiko!

Sedaj imamo morebiti še čas. Toda predeti mora prepričanje, da smo prišli do »ali — ali«. Ali Velika Srbija, ali resnična, ne samo navidezna vodilna Hrvatska v monarhiji. (Podčrtano v »Reichsposti«). — Opomb. uredn.) Česa tretjega sedaj ni več. S silo ali policijskimi ogledbami se more ta proces zavleči, toda v zgodovini odločujejo vendar nazadnje psihološki momenti. Psihologija juga monarhije je pa — to vem gotovo — samo v dveh smereh mogoča. Oni, ki verujejo v bodočnost habsburške monarhije in v bodočnost hrvatskega v monarhiji, in ki se po tem ravnaajo, se v vseh »nacionalističnih« in celo liberalnih časopisih — in teh je 90% — označujejo kot »sužnji tujecev«, kot »avstrijski plačanci, konfidenti« in celo kot »vohuniki«. To napravlja velik vtis na mladino in na gotovo »neodvisno inteligenco«. Naša mladina — upoštevati se mora tudi južni temperament — potrebuje ideala. Ona meni, da je naša ta ideal v »Jugoslaviji«, jasnejše rečeno, v »Veliki Srbiji«. Kak — ideal pa moremo mi tej mladini nuditi? Avstrijo? Da, gotovo. Toda ravno tako gotovo ne kako »Avstro-Ogrsko«, ki jo razkraja dualizem in v kateri je Avstrija samo Cislitvanija, ali, kakor je dr. Lueger imel navado, označevati jo sarkastično »brezimski individualizem«. V državnem zboru zastopane kraljevine in dežele! In glejte zmedo! Naša mladina na Hrvatskem naj, da celo mora gojiti ogrski patriotizem. Ona v Bosni bosenski. To vse se zahteva od enega naroda, pod enim vladarjem in v eni monarhiji! In sicer tako, da eno izključuje drugo, da je celo napram drugemu v direktnem nasprotstvu. In tako se godi najnevarnejše: Ako hoče iti kak Hrvat k svojim bratom, recimo s Krka v Senj, potem gre »v in o z e m s t v o«, ostane pa ne samo v kljub temu na lastnih tleh, temveč tudi pod svojim vladarjem in v isti monarhiji. Če se ne motim, ni bilo nikdar in nikjer kaj podobnega! Ako pa naši mladi ljudje res morajo iti v pravo »inozemstvo«, potem gredo sedaj v Srbijo. Tamkaj se jim pridiguje o »edinosti«, medtem ko se v lastni monarhiji onstran bližnje deželne meje na hrvatskih tleh ravna z njimi kakor z nadležnimi inozemci. O Bosni ni niti treba govoriti, kjer je gonja proti kuferašem — med katerimi je vendar veliko hrvatskih uradnikov iz kraljevine Hrvatske — mogoče je vsled te zmede pojmov in vsled konsekvence razkrojne politike v notranjosti monarhije. Da, »Avstrija«, kakršna je bila, ko so prišli Hrvati pod žezlo Habsburžanov, Avstrija, v kateri zavzema vsak narod sebi primerno stališče, Avstrija, v kateri so vsi Hrvati in ki se morajo smatrati kot ena sama skupina, v kateri morejo doživeti svoj verski, narodni, politični, socialni in gospodarski razvoj, to je bil ideal in more se enkrat postati; toda sedaj? Ta položaj? — Ali obstoja tak avstroogrski patriotizem? Na Ogrskem gotovo ne; tamkaj je samo mažarski patriotizem; kajti tudi ta hinavščina obstaja tam-

kaj: Kar se v vseh drugih krajih sveta imenuje Ogrska, »ogrsko«, se imenuje tamkaj samo »Magyar«. V mažarskem jeziku sploh ni besede »Ogrska«, ki bi obsegala tudi druge narode Ogrske.

Da je hrvatstvo na ta način navezano edino na dinastijo, to je za dinastijo prednost, pa tudi nevarnost. Pri temeljitejšem proučevanju psihe liberalnih in nacionalističnih elementov naših dežela na jugu se to jasno pokaže. Vi vidite, da je ta narod dober, da samo v nesreči in le vsled doživljenih krivic morejo uspeti pri marsikaterem iz tega naroda gotova zapeljevanja. Pomagajte nam, vzbujevati monarhijo v spomin pomen hrvatstva kot močne straže na jugu!

Hrvatstvo se mora v vsakem oziru obravnavati kot celota, njegova vera v veliko bodočnost in v nalogo Avstrije kot celote in v njegovo lastno bodočnost v Avstriji se mora pospeševati, gojiti in deloma tudi nanovo vzbuditi!

To so visoke, mogoče naloge, ki so za monarhijo in dinastijo odločilne važnosti. Bog ji daj moči v to svrhu!»

X X X

Hrvaški škof je s temi besedami povzel na dozdaj najmarkantnejši način vse, kar patriotični Hrvati in Slovenci o jugoslovanskem vprašanju in njega rešitvi mislijo. Ta izvajanja so tako iz srca, krepka in prepričevalna, da kričijo na pristojno mesto za odgovor. Vsak Avstrijec, če ima le še kaj patriotizma v srcu, mora tem besedam pritrjevati in zleteti, da odgovorni faktorji rešijo pereče, veleresno jugoslovansko vprašanje, kakor pravi cerkveni knez iz hrvatskega juga!

Avstrija in Srbija.

Kako se avstrijsko-srbski spor radi sarajevskega atentata reši, tudi zdaj še ni za gotovo znano. Grof Berchtold je cesarju svoje sklepe predložil in jih je cesar odobril. Govori se, da so zahteve Avstrije nekako tiste, kakor smo jih že včeraj v listu med brzojavkami priobčili. Te bo Srbija v bistvu pač morala sprejeti, če prerokanja bo veliko. V možnost vojske se vedno manj veruje.

Poročila belgrajskega poslanika barona Giesla.

Dne 20. t. m. je došel na Dunaj, tajnik belgrajskega poslanstva vitez Storck, ki je prinesel več važnih poročil barona Giesla. Berchtold je ta poročila že rešil in jih najbrže tudi cesarju predložil.

Rusija na strani Srbije.

»Times« izjavljajo: V londonskih diplomatskih krogih se resno zasleduje pojasnjenje razmer med Avstro-Ogrsko in Srbijo. V londonskih diplomatskih krogih vlada bojazen, da se na Dunaju zelo motijo, da bi, če bi Avstro-Ogrska stavila Srbiji take zahteve, ki bi kakorkoli tangirali neodvisnost Srbije, Rusija ne stala na strani Srbije. Nasprotno se sodi, da se Rusija v tem slučaju za Srbijo odločno zavzame.

Srbsko časopisje se z Avstrijo norčuje.

»Politika« piše: Avstro-ogrske grožnje niso resne in imajo le namen, da bi Srbijo prestrašili. Uspeh groženj je negativen, ker je Avstro-Ogrska v lastnem prebivalstvu povzročila strah. — »Trgovinski Glasnik« z zadovoljstvom beleži, ker je ravnatelj družbe Orientskih železnice bistveno pripomogel, da se je sporazumno rešilo železniško vprašanje. Tozadevna pogajanja dokazujejo, da se lahko vsa vprašanja med Avstro-Ogrsko in Srbijo mirno urede. Obžalovati se mora, ker Avstro-Ogrska le malokdaj odkrito in lojalno govori. Mi bi se veselili, če bi postalo tozadevno boljše.

Napad srbskega lista na bosansko vlado.

Avstrijski korespondenčni urad objavlja izvleček članka, ki ga je obja-

Stavbeno podjetje: Parketna tovarna: Strojno mizarstvo: Tesarstvo: Parna žaga:

Prevzamem javne in zasebne stavbe, železnobetonske mostove, stropne itd. — Popravila izvršujem po najnižjih cenah. — Izdelujem načrte in dajem strokovna navodila.

Velika zaloga hrastovih in bukovih desic, katere dobavim z ali brez polaganja; prevzamem tudi popravila in polagam desice na stara, že obstoječa tla.

Izdelujem vsa, stavbeno mizarstvo tičoča se dela, pohištveno le proti naročilu. Izvršujem tudi vsakovrstna popravila, točno povoljno in po nizkih cenah.

Prevzamem vsa v to stroko spadajoča dela, kakor napravo strešnih stolov, stropov, verand, barak, odrov itd. — Popravila izvršujem točno in solidno.

Kupujem hrastov, bukov in smrekov les in žagam hlode tudi proti plačilu. — Po železnici poslan les se dostavi na žago po lastnem industrijskem tiru z drž. kolodvora.

Ustanovljeno 1900.

V. SCAGNETTI, Ljubljana.

Telefon 299.

Tehnična pisarna: za skladiščem državnega kolodvora.

Ali ste že ponovili naročnino?

Kranjska deželna podružnica v Ljubljani

n. a. dež. življ. in rentne, nezg. in jamstvene zavarovalnice sprejema zavarovanja na doživlje in smrt, otroških dot. rentna in ljudska, neškodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Udeležba na dividendah pri življenjskem zavarovanju že po prvem letu: Stanje zavarovanj koncem leta 1913. K 170.217.149.—
Stanje garancijskih fondov koncem leta 1913. K 43.424.496.17
V letu 1913. se je izplačalo zavarovancem na dividendah iz čistega dobička . . . K 432.232.66
Kdor namerava življenjsko zavarovanje, naj se v lastno korist obrne do gori imenovane podružnice. — Prospekti zastoj in poštne prosto.

2171 Sposobni zastopniki se sprejmejo pod najugodnejšimi pogoji.

Hotel „Lloyd“

z restavracijo in najlepšim vrhom

priporoča p. n. slavnemu občinstvu 1548

Karol Tausers, hotelir, Sv. Petra cesta šte. 7.

Sprejemajo se tudi večno ukazeljne gospice za pouk v kuhji.

Pri nakupu različnega manufakturnega blaga, se blagovolite obrniti na turško

A. & E. Skabernè,

Mestni trg 10.

Na debelo in drobno!

obstoji od leta 1883.

Prejeto nizke cene!

Kneza Auersperga
radioaktivno
kopališče

Toplice na Kranjskem

Postaja dolenske železnice Straža-Toplice. Akratov vrelec 38°C, ki daje nad 30.000 hl radioaktivne vode na dan. Velika kopališča, posebne in močv rne kopeli. Elektroterapija, masaža, s komfortom opremljene sobe, izvrstne restavracije. — Indikacije: revmatizem, protin, nevralgija (ishias), nevrastenija, histerija, ženske bolezni itd. Prospekte daje kopališko ravnateljstvo Sezona od 1. maja do 1. oktobra.

2188

Ne pustite se premotiti!

Samo: Mestni trg 25.

Kupite po nizki ceni in dobro pri svetovnoznani solidni trrdki

H. Suttner

Ljubljana št. 2

Lastna protokollirana tovarna ur v Švici. Trrdka H. Suttner nima nobene podružnice, ne v Ljubljani in ne drugod.

Zahtevajte moj novi povečani cenik zastoj 2012 in poštne prosto.

Pozor

Izkoristite ugodno priliko!

Ker izpraznem že začetkom prihodnjega meseca svoje trgovske lokale, prodam vse predmete globoko pod tovarniško ceno.

Lud. Dolenc, Ljubljana

Prešernova ulica 10—14.

Trgovina z galanterijskim, drobnim in pletenim blagom.

2353

Primorsko prvenstvo

dobljeno na

Gorčevem kolesu

A. GOREC, specijalna trgovina s kolesi in deli, LJUBLJANA, Marije Terezije cesta 14.

2366

Največja izbira švicarske vezenine!

Dobro platno in tkanino

za perilo, posteljne garniture, nevestine opreme, zanesljivo dobre kvalitete se kupi pri:

A. Šarc-u

lastnica Jadviga Šarc,

Ljubljana. Selenburgova ulica 5. Ljubljana.

Cene zmerne!

Reclina postrežba!

Kompletne nevestine opreme od K 380— dalje.

ZALOGA

oseh orst belega, bombaža-slega, pristno platnenega, perilnega blaga v oseh kar-kovostih in širokostih.

Modni bombažasti in plat-neni žepni robci itd.

Modna manufakturna trgovina ::

Janko

Stritarjeva ulica.

LJUBLJANA.

Češnik

Lingarjeva ulica.

2184

ZALOGA

raznorskih preprog in te-kalnikov, pliša, tapestri jute, Smolejev kokos i. dr. Zastori: čipkasti, beli, krem, platneno gobelin v vseh modnih barvah.

Novosti.

Garniture.

Prodaja radi prošle sezone svojo zaostalo zalogo modnega blaga za dame in gospode po zelo znatno nižani ceni.

Postrežba strogo solidna.